

Kollektivhus – för jämställdhetens skull

En småbarnsfamilj kan minska sitt hushållsarbete med 15 timmar i månaden genom att bo i kollektivhus.

Om man ska uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet måste man lösa frågan om jämställdhet i hemmet. En som uppmärksammade det var författaren Carl Jonas Love Almqvist. I en essä från 1835 föreslog han ett »universalhotell« där hushållsarbetet sköttes kollektivt så att kvinnor skulle kunna yrkesarbeta. Förslaget motiverades så här:

»Finns väl någonting på en gång mera penningödande, dumt och förvänt, än att var och en sysslar med det yrket, att bereda vegetabilier och kött till ätliga ämnen? Varje hushåll sitter nu och håller sitt eget kök. I en större stad gå dessa verkstäder för födoämnens tillverkning till många tusen.«

Slippa bli hushållerska

Almqvist menade att kollektiv hushållning inte bara skulle vara tidsbesparande. Kvinnor skulle också kunna gifta sig utan att behöva degraderas till mannens hushållerska. Därigenom skulle kärleken mellan man och kvinna hindras från att vissna.

Delat hushållsarbete ger mer tid för familj och vänner. Ingrid, Johan och Stina Alm, Södra Stations kollektivhus.

Det tog 100 år innan Almqvists idé förverkligades. År 1935 byggdes Sveriges första kollektivhus på John Erikssonsgatan 6 i Stockholm. Tanken var att yrkeskvinnor skulle kunna behålla sina jobb när de bildade familj. Idén med förvärvsarbetande var dock kontroversiellt. När Yrkeskvinnornas Klubb började agitera för kollektivhus fick de nedgörande kritik i borgerlig press. Tidningen Barometern skrev:

»Yrkeskvinnorna jublade vid tanken på att få lägga sina barn i glasburar om nätterna som getinglarver i en billa. – Det kollektiva huset med barncentral är ett utdragan- de av den familjeupplösande tendensen till dess nära nog yttersta konsekvens.«

Sedan dess har mycket hänt. Hemma-

Forts sid 2 >>

Är män rädda för kollektivhus?

I samband med Tensta Bo 06 ordnade **Kollektivhus Nu** paneldebatten »Bättre sätt att bo – boendeformer för gemenskap och jämställdhet«.

Debatten kom delvis att handla om varför det är en sådan övervikt av kvinnor som söker sig till kollektivhus.

John Fletcher som har varit med om att starta kollektivhuset Tersen i Falun menade att de aldrig haft någon diskussion om vem som ska utföra hushållsarbetet i hans hus. Det har varit självklart att alla ska dela på det. Å andra sidan ansåg han att män kan dra sig för att flytta till kollektivhus av rädsla för att inte kunna laga mat och för att ha andra människor för nära inpå.

– Dagens arbetstygda föräldrar borde verkligen ha nytta av kollektivt boende, menade *Annika Johansson* som välkomnade kollektivhusprojektet i Tensta.

Övriga deltagare i panelen var *Johanna Holm Bodin*, ordf. Kvinnors Byggforum, *Erik Stenberg*, initiativtagare till Tensta bomässa, prefekt för Arkitekturskolan/KTH. Debattledare var *Dick Urban Vestbro*, ordf i Kollektivhus Nu

Mer att läsa om debatten finns på www.kollektivhus.nu

Det kan bli roligare i ett kollektivhus

■ ■ ■ MÅNGA ÄLDRE upplever tristess och ensamhet i sin vardag visar en kartläggning från Länsstyrelsen i Stockholms län. Den kommunala omsorgen handlar nästan bara om praktiska och fysiska behov.

I valrörelsen talar Göran Persson samtidigt om de äldre och om att satsa på att bygga bostäder för de som är hyfsat friska men som känner sig ensamma. Varför inte satsa på fler kollektivhus som ett sätt att bryta isolering och ensamhet, tycker Kollektivhus Nu.

Trygghet och gemenskap i Färdknäppen på Södermalm i Stockholm.

FOTO KERSTIN KÄRNEKULL

Kollektivhus – för jämställdhetens skull

Forts från sid 1 >>

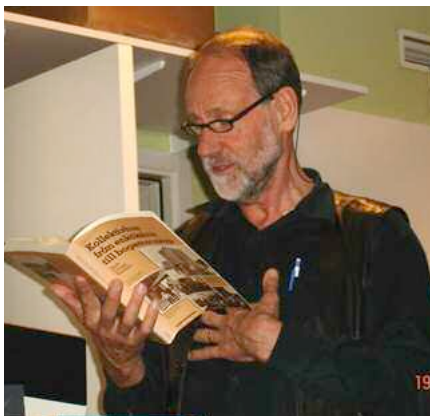
frun har nästan försvunnit. Kvinnornas ställning på arbetsmarknaden har stärkts. Vi har fått dagis och bostäder som underlättar vardagslivet. Trots detta upplevs hushållsarbetet som tungt av många. Särskilt barnfamiljer har ofta svårt att få vardagspusslet att gå ihop. När konflikt uppstår mellan arbetslivets och hemmets krav brukar det vara kvinnorna som får ta huvudansvaret för barn och hushållsarbete, medan männen fortsätter att göra karriär. Den bristande jämställdheten i hemmet är en direkt orsak till bristande jämställdhet i arbetslivet.

Få ihop vardagspusslet

Kollektivhus är ett utmärkt sätt att få vardagspusslet att gå ihop. I ett kollektivhus sätter man sig till dukat bord 9 av 10 kvällar. Den tionde gången lagar man själv mat (tillsammans med ett par andra). Att laga middag och diska i ett kollektivhus brukar ta 4-5 timmar. De andra dagarna slipper man handla, laga mat och diska – något som i ett enskilt hushåll tar 1,5-2,5 timmar per dag. Man tjänar alltså minst 12-15 timmar i månaden på kollektiv mathållning. Det är tid som man kan ägna åt barnen eller åt annan stimulerande verksamhet.

I ett kollektivhus deltar männen i det gemensamma arbetet i samma utsträckning som kvinnorna. Barnen upplever pappor som lagar mat och diskar lika ofta som mammorna. Det skapar goda förutsättningar för jämställdhet i hem och yrkesliv i framtiden.

Dick Urban Vestbro
Ordförande i Kollektivhus Nu

Dick Urban Vestbro håller föredrag om kollektivhus.

Sommarmiddag på terrassen på Tersen i Falun.

Här känner grannarna varandra

Den ideella föreningen Tersen bildades i Falun år 2000 för att skapa ett boende som aktivt stödjer samverkan och vänskap mellan de boende. Vi vill inte bara lära känna våra grannar, vi vill lära av och med dem och utveckla nya intressen.

2005 köpte vi ett före detta servicehus med 50 lägenheter som ligger cirka två kilometer från Falu centrum. Det finns stora gemensamma ytor där vi nu inreder gästrum, TV-/musikrum, vävstuga, snickeri, ateljé (fiolbygge, målning), bastu. Det närmaste grannskapet är en blandning av villor, flerfamiljshus och grönområden. Buss och mataffärer finns inom kort gångavstånd.

Hälften yrkesverksamma

Till Tersen flyttar man när ungarna flugit ur boet. Ensamstående och par skapar utrymme och möjligheter för ett eget, aktivt liv. Vårt mål är att hälften av oss boende ska vara yrkesverksamma.

Alla boende har ett direkt inflytande genom den ekonomiska föreningen Tersen. När två tredjedelar av oss godkänner detta ombildas föreningen till den »kooperativa hyresrättsföreningen Tersen«.

Vi bygger en arbetsgemenskap genom att alla boende åtar sig att regelbundet delta i matlagning (för alla som har lust att

äta middag tillsammans) och skötsel av fastigheten och de gemensamma utrymmena.

I vårt boende hushållar vi med resurser. Mathållningen blir billigare och vi kan dela på exempelvis kontors- och köksutrustning, verktyg och redskap, möbler, tidningar, uppslagsverk, instrument, cyklar och bilar. De pengar vi hjälps åt att spara används på det sätt föreningen väljer.

John Fletcher

Kontakter: john.fletcher@tersen.se
eller ring 023 – 180 60
bunner@telia.com eller ring 023 – 612 02
Hemsida: www.tersen.se

På föreningens hemsida www.kollektivhus.nu finns listan över kollektivhus i Sverige. Vet du något hus som inte finns med där, hör av dej till Dick Urban Vestbro 070-6559483 dickurba@chello.se

På hemsidan kan man också sätta in en bytes- eller intresseannons. Mejla till ingrid@chello.se

Besök på kollektivhus i Göteborg

Kollektivhus Nu hade styrelsemöte i Göteborg i maj och passa de på att besöka kollektivhusen i staden. Vård för arrangemanget var kollektivhuset Majbacken.

Förutom Majbacken gjorde styrelsen också besök i kollektivhusen Trädet och Stacken. Det var verkligen intressant att få besöka tre helt olika former av kollektivhus, Majbacken som riktar sig till personer i andra halvan av livet och där man hyr av kommunen, Trädet med sin välordnade struktur och obligatoriska möten och Stacken som numera ägs av de boende själva genom en kooperativ hyresrättsförening.

Lite mer fakta:

Majbacken som har 28 lägenheter har tagit över en före detta dagcentral, och har en verkligen fin kombinerad matsal/gemensamhetslokal. Man lagar mat två gånger per vecka. Föreningen har bara funnits i något år.

Trädet har funnits sedan 1985 och består av 39 lägenheter och man hyr i andra hand av föreningen. Lokalerna var verkligen fina. Där lagar man mat tre gånger i

Kollektivhuset Majbacken.

veckan. Intresserade väljs ut när det blir lägenheter lediga.

Stacken är ett gammalt anrikt kollektivhus som byggdes om till kollektivhus 1980. Huset har ett kök och matsal men föreningen har för närvarande problem med att få någon att administrera verksamheten. Behov finns också av att rusta upp lokalerna men de boende vi träffade verkade ändå fulla av entusiasm.

På styrelsemötet planerades Kollektivhus Nus framtida verksamhet, bland annat medverkan på boutställningen i Tensta med seminarium.

Vidare diskuterades hemsidan, föreningens syfte och medlemssituationen.

Styrelsens medlemmar med hemvist i

Nanni Gustafsson och Helena Jäderberg informerar om Stacken som har kooperativ hyresrätt.

Elsa Grip och Elisabeth Olszon lyssnar på Göran Möller i kollektivhuset Trädet.

Linköping, Lund, Göteborg, Falun och Stockholm var mycket nöjda med Göteborgsbesöket.

Text och foto: Hans von Zeipel

Frågor och svar om kollektivhus

Det gemensamma köket och matsalen är oftast kärnan i ett kollektivhus verksamhet. Alla vuxna ingår i ett matlag som turas om att laga maten. Två arbetspass var tredje eller fjärde vecka är ganska vanligt.

Är det inte väldigt mycket regler i ett kollektivhus/gemensamhetsboende?

Det finns många former och varje hus har sina egna regler.

Är man inte väldigt beroende av varandra i kollektivhus? I de flesta hus måste man vara med i ett matlag, men annars är man inte mer beroende av varandra än i ett vanligt flerbo-stadshus. Var och en har sin egen lägenhet.

Har man egna kök? Alla lägenheter ser ut precis som vanliga lägenheter, det vill säga alla har ett eget kök också.

Äter man alltid linsoppa och liknande mat?

Man äter den mat som deltagarna bestämmer. Det finns ofta ett vegetariskt alternativ.

Varför skall man bo i kollektivhus? Det kan ge så mycket mer än vanligt lägenhetsboende. Man kan avlastas när det gäller matlagning och matinköp, man får en social gemenskap, barnen får kompisar. Kollektivhus underlättar jämställdhet mellan män och kvinnor eftersom alla oavsett kön deltar i det gemensamma arbetet.

Jag är inget vidare på matlagning, kan jag inte vara med då?

Oftast lagar man inte ensam så man kan få hjälp med det som man själv inte är så bra på. Dessutom finns det andra arbetsuppgifter som diskning och städning.

Hur mycket är kollektivt? Det bestämmer de boende. Utöver matlagning kan det gälla skötsel av gemensamma utrym-

men, kompostering, hobbyverksamhet.

Måste man äta i matsalen? Äta är helt frivilligt men att göra sin del i matlaget är obligatoriskt i många hus.

Kostar det mycket att äta? Ofta kan man servera god och närande mat till mycket låg kostnad. Priserna kan variera beroende på hur lyxig maten är men från 20 till 35 kr är vanligt.

Är inte kollektivhusidén ett vänsterprojekt? Dagens kollektivhus kom ur 70-talets vänster- och alternativrörelse, men i dag har de flesta kollektivhus inget krav på ideologisk tillhörighet. Det handlar om att ordna sitt boende i former som ger mer av det man tycker är viktigt, det må sedan vara avlastning i hemarbetet, en större gemenskap med grannarna, utrymme för föreningsarbete. Folk av alla politiska schatteringar bor och kan bo i kollektivhus och det finns väldigt få ideologiskt homogena kollektivhus.

Att leva i kollektivhus

- ger trygghet och gemenskap
- förenklar vardagslivet
- ökar jämställdheten

Vad är ett kollektivhus?

Ett kollektivhus är oftast ett helt vanligt bostadshus med vanliga lägenheter. Därtill finns det gemensamma lokaler där de boende kan laga och äta mat tillsammans, odla sin hobby och umgås.

Det finns många olika slags kollektivhus. I en del bor människor i alla åldrar. I andra hus bor människor i »andra halva av livet« utan hemmavarande barn.

Föreningen Kollektivhus Nu

är en intresseförening för gemenskapsboende som

- sprider kunskap om kollektivhusboende
- bidrar till erfarenhetsutbyte mellan medlemmarna
- verkar för att fler kollektivhus ska byggas

Läs mer på www.kollektivhus.nu